

« часто змінювала правила щодо біженців у гіршій бік»

Результати опитування CBOS видаються найкращим мірилом суспільних настроїв, адже їхнє повторення свідчить про певну тенденцію. Заради точності необхідно додати, що анкети інших соціологічних лабораторій (Pollster для видання Super Express та IBRIS для порталу Wirtualna Polska) показують: противників ЄС є чимало — від однієї п'ятої до навіть однієї четвертої громадян Польщі. Водночас прихильників ЄС, згідно з цими дослідженнями, більше — близько двох третин поляків.

Та чи дає це підстави говорити про реальну загрозу «полекзиту»? Почасті побоювання, які нині звучать у публічному дискурсі, справді є наслідком сильних політичних емоцій, великої недовіри однієї частини суспільства до іншої, тобто традиційної польської поляризації.

Простіше кажучи, більш відкрита й прогресивна частина громадян вимагає тісніших відносин із ліберальною Західною Європою (зокрема **Німеччиною**). Натомість консервативніша частина польського суспільства сприймає європейський лібералізм як загрозу і з великою недовірою ставиться до Брюсселя, Берліна та Києва. Консервативне середовище також побоюється Росії, але — якщо подивитися на **висловлювання** її політичних та інтелектуальних лідерів — набагато негативнішу реакцію викликають у неї саме німці та українці.

Прихильники європейського курсу побоюються того, що їхні більш національно сфокусовані співвітчизники саботуватимуть західний цивілізаційний вибір, і певні події раз за разом підсилюють ці побоювання. Скажімо, нещодавня: коли президент **Кароль Навроцький** заветував закон про євросоюзний інструмент **SAFE**, який дає можливість позичати кошти на зміцнення європейської **оборонної промисловості**.

Противники президента, які виступають за ЄС, згадали тоді про так звану Торговицю, тобто конфедерацію польських магнатів наприкінці XVIII сторіччя, які за підтримки російської імператриці **Катерини II** та її війська змовилися проти ухвалені **ліберальної конституції** і її прихильників. Іншими словами, польсько-польський спір настільки давній, що має свою міфологію й історичну пам'ять.

Температуру спору всередині суспільства підігривають дві основні політичні партії, тобто центристська Громадянська коаліція та дедалі більш праворадикальна «Право і справедливість». І саме такого роду політичного протистояння варто очікувати у зв'язку з **парламентськими виборами** восени 2027 року: з одного боку — залякування Європейським Союзом, а з іншого — виходом із нього. Але це дедалі родючіший ґрунт, на якому в майбутньому може розігратися драма «полекзиту».

Ентузіастична підтримка Євросоюзу в Польщі пов'язана, зокрема, з товщиною гаманця й політичними вподобаннями. Як впливає з опитування CBOS, підтримці членства в ЄС сприяє вища освіта, добрі прибутки й задоволеність власним матеріальним становищем. Вихід із ЄС зазвичай підтримують мешканці сіл. За членство в ЄС — майже всі виборці, що ідентифікують себе з лівими силами, та 86 % тих, що вважають себе центристами. Серед людей із правими поглядами прихильники ЄС досі переважають, але їх уже тільки дві третини.

Як зазначає Войцех Шацький, аналітик центру Polityka Insight, з-поміж партій, які майже напевно пройдуть до наступного скликання Сейму, відкрито про вихід Польщі з ЄС говорить лише одна — найбільш праворадикальна «Конфедерація Корони Польської» **Гжеґожа Брауна**.

Це не ключова вимога цієї партії, але вряди-годи вона звучить. Підозрюю, таким чином вони намагаються вирізнитися на тлі інших, показати себе як найвиразнішу силу й згуртувати тих виборців, які хочуть «полекзиту». Згідно з опитуванням CBOS, електорат Брауна в цьому питанні поділений приблизно порівну.

Войцех Шацький

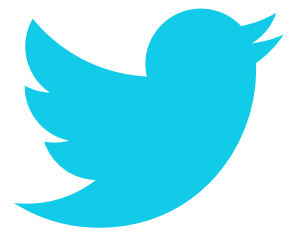
Політики ПіС не агітують виходити з Євросоюзу, проте дедалі завзятіше його критикують — закликають відмовитися від **Європейського зеленого курсу** та Схеми торгівлі викидами ЄС, не дотримуватися угоди з Меркатором **Заснований 1991 року економічний союз держав Південної Америки, який за темпами розвитку переважає всі інші схожі об'єднання**. І не брати грошей із програми SAFE.

Однак Пшемислав Чарнек, нещодавно обраний кандидатом ПіС на посаду прем'єра, є представником більш радикального крила партії. Раніше він погрожував, що якщо Євросоюз не слухатиме Варшави, то поляки можуть організувати референдум щодо виходу з ЄС.

Сигнал «Конфедерації» в цьому питанні досить неоднозначний; припускаю, що багато політиків цієї партії могли б виступити з вимогою «полекзиту», але поки що вирішили цього не робити. 64 % їхнього електорату підтримує членство в ЄС, тож підґрунтя для такого роду гасел немає.

Войцех Шацький

Гасла проти ЄС — один із пунктів меню антисистемних партій, які мобілізують виборців також проти німців, українців, зеленої трансформації чи ліберальної демократії. «Брексит» показав, що багаторічне паплюження Європейського Союзу приносить свої плоди. Шацький прогнозує: така сліпа критика ЄС згідно з поточними політичними інтересами з великою ймовірністю веде ПіС до «полекзитних» гасел. Однак, за його оцінками, цього не станеться, поки партією керує **Ярослав Качинський**, який не готовий перетнути цей рубікон. Натомість після його відходу це політичне утворення може розпастися на два табори, один із яких закликатиме до виходу з європейської спільноти.

Читайте також: **Брюссельський тупик і нафтовий шантаж Орбана**

Вже понад п'ять років тому аналітики Європейської ради з міжнародних відносин (ЄРМВ) опублікували рапорт під красномовною назвою «Консенсус поляків щодо європейських питань закінчився». Автори дослідження застерігали, що євроентузіазм поляків загрозово поверховий.

Понад половина респондентів стверджувало, що — всупереч договорам ЄС — польське законодавство «іноді може переважати» над євросоюзним, 37 % опитаних вважали, що «польські цінності в Євросоюзі перебувають під загрозою» і лише 30 % довіряли Європейській комісії, а понад половину заявили: «Ми мусимо розраховувати лише на самих себе» (а не на ЄС чи когось іншого). Співавтор рапорту Пйотр Бурас ще раніше, 2016 року, застерігав, що проєвросоюзний консенсус у польській політиці закінчився, натомість політики ПiС уже тоді більше говорили про загрози, ніж про можливості, які дає членство в ЄС.

Близько третини поляків теоретично виступають за Євросоюз, але на практиці в багатьох аспектах вони проти.

Пйотр Бурас

За даними досліджень, позитивне ставлення поляків до ЄС ґрунтується передовсім на прагматизмі та вигодах. З найновішого опитування CBOS випливає, що зазвичай у цьому контексті згадуються відкриті кордони, можливість працевлаштування на території Євросоюзу, кошти ЄС та покращення інфраструктури в Польщі.

Впливає це також із того, що таку перспективу — переконавання на користь ЄС за допомогою аргументів економічної вигоди — просувають політики та публічні особи, які агітують за євроспільноту. Інший проєвропейський наратив апелює до західного цивілізаційного вибору й страху перед Росією. Менше говорять про спільні цінності, традиції чи навіть європейську ідентичність, паралельну до польської.

Натомість противники членства в Євросоюзі говорять не тільки про інтереси, а й про захист суверенітету (від Брюсселя і Берліна) та захист ідентичності й традицій від впливу **мігрантів** — це емоційно заряджені питання, що надзвичайно зручно в епоху популістської політики. Цьому всьому сприяє і поляризація польського суспільства: якщо одні за, то інші мусять бути проти. А ізольована в бульбашці правих поглядів медійна аудиторія не має шансів, як пише Шиманський, уникнути «*вульгаризованої, зведеної до рівня мему, нерідко відверто дезінформаційної антиєвропейської пропаганди*».

Неприятність виборців ПiС до Брюсселя загострила також суперечка кількарічної давности про верховенство права. Сформований цією партією та її коаліціантами уряд намагався обмежити незалежність судових інституцій у Польщі, тоді як Європейська комісія та законодавство ЄС були тоді основними союзниками захисників ліберальної демократії.

Саме відсутність чесної розмови про плюси делегування частини суверенітету решті Європи була, на думку Конрада Шиманського, прапричиною «брекзиту», проведеного правими силами. А ці плюси, звісно ж, пов'язані з тим фактом, що окремим країнам важко протистояти **імперській Росії**, виробничій потузі Китаю, дедалі впливовішим техногігантам чи щораз захланнішому **Дональду Трампу** — перед лицем цих загроз європейські держави можуть захистити свій суверенітет лише спільно.

На думку Конрада Шиманського, багато елементів британського шляху виходу з ЄС мають близькі аналоги в сучасній Польщі.

Упродовж довгих років членства [правиця] разом із рештою суспільства культивувала поверховий образ користи від євросоюзної інтеграції, редукований до безпосередніх трансфертів із бюджету ЄС. Коли проявилися складніші дилеми політики ЄС у сфері економічного управління, торговельної політики, клімату чи конкуренції, багато лідерів громадської думки виглядали щиро здивованими тим, що ЄС — це не лише і навіть не передовсім дотація для сільського господарства та розбудови доріг.

Конрад Шиманський

Конрад Шиманський додає, що в Польщі розчаруванню Євросоюзом сприяє патерналізм і зверхнє ставлення «давніх» членів ЄС до країн на сході спільноти.

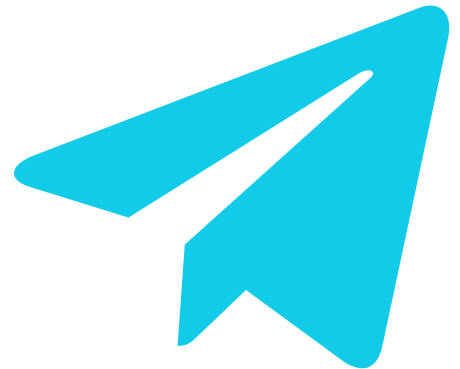
Цей комплекс однаково сильний у різних сегментах громадської думки. У ліберальному та лівому середовищі він іноді призводить до надмірної політкоректності, тоді як на правому фланзі проявляється в схильності до ескалації риторики гідності з будь-якого приводу.

Конрад Шиманський

У відповідь на такі антиєвросоюзні випадки ентузіасти спільноти з ліберального та лівого табору обмежуються залякуванням (часом з істеричними нотками) «полекзитом» та переконаванням виборців у фінансових й економічних вигодах. Є підстави сумніватися в ефективності цих стратегій. Особливо будівництво євроентузіазму виключно на фінансових вигодах може призвести до розчарування.

Читайте також: **Все, що варто знати про польський та український національні менталітети**

Науковці й політики побоюються, що ставлення громадян Польщі до ЄС може драматично змінитися, коли Польща перестане отримувати зі спільного бюджету ЄС

більше коштів, ніж вона до нього вплачує, як це відбувалося досі. Зміни відбуваються незалежно від того, як швидко Україна зінтегрується з ЄС, бо, зокрема, завдяки підтримці решти держав-членів населення Польщі значно збагатилося. Звісно ж, образи й розчарування підігриває **російська дезінформація**.

Британці своїм прикладом показали, що політичний егоїзм, маніпуляція та дезінформація, підігрівання поляризації й політичних емоцій, а також невирішені соціальні проблеми можуть на диво швидко сформувати більшість, яка підтримає вихід із Європейського Союзу (про що понад половину британців сьогодні шкодує). Висновок такий: не варто недооцінювати наратив «полекзиту», навіть якщо спершу здається, що він не потрапляє на родючий ґрунт.

—
Перекладач Андрій Савенець, редакторка Наталя Ткачик

Агнешка Ліхнерович, журналістка, репортерка. Понад 20 років працювала на радіо Tok FM. Записувала репортажі з Києва під час Революції гідності, Криму; опубліковано у виданні **НОВА ПОЛЬЩА**

Читайте також:

- **Чому без єдності, лідерства й політичної волі ЄС не зможе самостійно подбати про свою безпеку**
- **Українсько-польські відносини: досвід побратимства у боротьбі зі спільним ворогом**
- **Туск закликав поляків і українців до нової солідарності**
- **РФ помстилася Польщі за санкції проти свого посольства**
- **Українсько-польського конфлікту немає**
- **Тімоті Снайдер про витоки сучасної України: Спадщина Грушевського та Рудницького, або Коли українці стали нацією**
- **Мирослава Барчук: Правда посередині - це брехня**

Share 0

Читайте «Аргумент» в **Facebook** и **Twitter**

Если вы заметили ошибку, выделите ее мышкой и нажмите **Ctrl+Enter**.

Коментарі

NOVINA PARTNERIV

РЕКЛАМА

ВІДЕО

Про що не можна було жартувати в СРСР

HEAVY SHOT, VAMPIRE, NEMESIS: як «Баба Яга» б'є ок*пантів

Воюєш? Плати більше! 50к за оренду і космічні комісії: як виглядає ринок житла на фронті?

[Головна](#) [Про сайт](#) [Опитування](#)

© 2011 «АРГУМЕНТ»

Републікація матеріалів: для інтернет-видань обов'язковим є пряме гіперпосилання, для друкованих видань - за запитом через електронну пошту. **Посилання або гіперпосилання повинні бути розташовані при використанні тексту - на початку використовуваної інформації, при використанні графічної інформації - безпосередньо під об'єктом запозичення.** При републікації в електронних виданнях у кожному разі використання вставляти гіперпосилання на головну сторінку сайту argumentua.com та на сторінку розміщення відповідного матеріалу. За будь-якого використання матеріалів не допускається зміна оригінального тексту. Скорочення або перекомпонування частин матеріалу допускається, але тільки в тій мірі, якою це не призводить до спотворення його сенсу.

Редакція не несе відповідальності за достовірність рекламних оголошень, розміщених на сайті, а також за вміст веб-сайтів, на які дано гіперпосилання.

Контакт: uargumentum@gmail.com